

**НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ БІОРЕСУРСІВ
І ПРИРОДОКОРИСТУВАННЯ УКРАЇНИ**

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ БІОРЕСУРСІВ І
ПРИРОДОКОРИСТУВАННЯ УКРАЇНИ**

**IV МІЖНАРОДНОЇ НАУКОВО-ПРАКТИЧНОЇ ОНЛАЙН
КОНФЕРЕНЦІЇ: «ТЕНДЕНЦІЇ РОЗВИТКУ ТА ВИКЛИКИ
СУЧАСНІЙ АГРАРНІЙ НАУЦІ Й ОСВІТИ, ЗА ЗМІННИХ
КЛІМАТИЧНИХ ТА ПОЛІТИЧНИХ УМОВ»**

28-30 листопада 2022 року

м. Київ

ОРГАНІЗАЦІЙНИЙ КОМІТЕТ КОНФЕРЕНЦІЇ

Ніколаєнко С. М., ректор, голова оргкомітету;

Кондратюк В. М., проректор з наукової роботи та інноваційної діяльності, співголова оргкомітету;

Тонха О. Л., декан агробіологічного факультету, співголова оргкомітету;

Каленська С. М., завідувач кафедрою рослинництва, співголова оргкомітету;

Рахметов Д. Б., заступник директора з наукової роботи, Національний ботанічний сад ім. М.М. Гришка НАН України;

Алба О., завідувач відділу агрономії в Grow Solutions Holdings, Канада;

Маламура Д., магістр відділу рослинництва (Plant Science) Саскачеванського університету, Саскатун, Канада;

Andrzej Samborski, Dr hab., professor Uczelnia Państwowa im. Szymona w Szymonowica Zamościu;

Макаревічене Віолета, професор Університету Стулгінскіса, Литва;

Marcin Niemiec, Dr hab., professor Uniwersytet Rolniczy w Krakowie;

Антал, Т. В., доцент кафедри рослинництва, секретар оргкомітету

Члени оргкомітету:

Бачинський О. В., доцент кафедри рослинництва;

Гарбар Л. А., доцент кафедри рослинництва;

Гончар Л. М., доцент кафедри рослинництва;

Карпенко Л. Д., старший викладач кафедри рослинництва;

Коваленко Р. В., асистент кафедри рослинництва;

Мазуренко Б. О., асистент кафедри рослинництва;

Мокрієнко В. А., доцент кафедри рослинництва;

Новицька Н. В., доцент кафедри рослинництва;

Овчарук В. І., професор кафедри садівництва та виноградарства ПДАТУ

Пилипенко В. С., старший викладач кафедри рослинництва;

Сонько Р. В., асистент кафедри рослинництва;

Юник А. В., доцент кафедри рослинництва.

вирощування енергетичних культур в умовах півдня України Херсон , 2017. 129.

УДК 631.576.3

ЗАХОДИ ЗБІЛЬШЕННЯ ЗЕРНОВИРОБНИЦТВА В УКРАЇНІ У СУЧАСНИЙ ПЕРІОД

Гамаюнова В.В. – доктор с.-г. н, професор
Хоненко Л.Г., Смірнова І.В. канд. с.-г. н., доценти
Миколаївський національний аграрний університет

Бакланова Т. В. канд. с.-г. н
Херсонський державний аграрно-економічний університет

Україна відома в світі як виробник зерна високої якості . проте нині в регіонах, які забезпечують найбільші обсяги зерновиробництва, а це переважно зона Південного Степу, на більшості території стало неможливим вирощувати і отримувати сталу продуктивність зернових культур внаслідок військових дій. В останній період до того ж ціна зерна та можливість його експорту знижуються, а вартість енергоресурсів, навпаки, істотно зросла.

Раніше відпрацьовані заходи вирощування зернових культур базувались на впровадженні вартісних елементів інтенсивних технологій. Це дозволяло отримувати сталу продуктивність зернових культур за високої якості зерна. У сучасний період доцільності набувають заходи, які не потребують значних витрат, а навпаки, базуються на засадах ресурсозбереження. Насамперед, це використання у виробництві таких елементів як добір найбільш адаптованих до умов регіону сортів і гібридів, визначення для них оптимальних строків сівби тощо.

Головну увагу при вирощуванні усіх сільськогосподарських культур слід приділяти збереженню і покращенню основних показників родючості ґрунтів, збагаченню їх органічною речовиною. Адже як у зоні Південного Степу, так і загалом в Україні та інших державах, особливо в останні десятиліття за зміни кліматичних умов, першочергового значення набуває забезпеченість рослин вологою. Саме цей фактор найбільше лімітує рівні врожайності сільськогосподарських культур, і від початкових запасів вологи в ґрунті на період сівби та кількості опадів упродовж вегетації рослин залежать рівні сформованого ними врожаю. Так, за трирічний період досліджень, проведених на полях навчально науково практичного центру Миколаївського НАУ (2020-2022 рр), урожайність зерна у розрізі більше 50 сортів пшениці озимої різних селекційних установ України та зарубіжжя коливалася у межах від 3,6 до 7,24 т/га. це ще раз підтверджує, що за однакових умов вирощування (як ґрунтових, так і кліматичних) добір сорту є виключно важливим у забезпеченні зерновиробництва.

Дослідженнями з кукурудзою, проведеними в цій же зоні в Інституті зрошувального землеробства НААН (Херсонщина) на темно-каштановому ґрунті, встановлено, що рівень урожаю зерна істотно коливався залежно від складових вирощування та групи стиглості гібрида. Так, залежно від кліматичних умов і кількості опадів за вирощування без поливу зернова продуктивність коливалася у посушливі роки від 3,54 до 7,83 т/га зерна, а в більш сприятливі за зволоженням – від 5,74 до 8,87 т/га. При цьому слід зазначити, що у роки з недостатньою кількістю опадів упродовж вегетації вищу продуктивність формують гібриди кукурудзи ранньостиглих груп, а у сприятливі та на зрошенні, навпаки, - середньопізньої групи стиглості. Звісно ж найвищою урожайністю зерна (17-20 т/га і вище) формується за краплинного зрошення, яке повною мірою задовольняє потреби рослин у волозі без надлишкового випаровування.

Економним витратам вологи, як встановлено нашими дослідженнями з різними культурами, сприяють заходи оптимізації живлення рослин. Вони також повинні базуватись на засадах ресурсозбереження. Під більшість сільськогосподарських культур, як стартове удобрення до сівби вносили $N_{15}P_{15}K_{15}$ (1 ц/га нітроамофоски), насіння перед сівбою і посів рослин в основні періоди вегетації обробляли сучасними рістрегулюючими речовинами або біопрепаратами. Це сприяє покращенню ростових процесів рослин, збільшує наростання надземної біомаси, площі листової поверхні, а отже більш повно затінює ґрунт і запобігає непродуктивним втратам вологи. Окрім того, за такого підходу підвищується стійкість рослин до несприятливих умов середовища, посушливості, перепаду температур, що сприяє зростанню продуктивності. Урожайність зерна ярих пшениці і тритикале, ячменю ярої і озимої форм, пшениці озимої, сорго і проса, у розрізі погодних умов року та сортового складу збільшується на 29,2-37,3 % до контролю.

Позитивно, що одночасно з підвищенням урожаю зернових культур, після їх збирання залишається більше післяживно-кореневих залишків. Для пришвидшення їх розкладання доцільно обробляти свіжу органічну речовину сучасними біопрепаратами типу Екостерн. Збагачення ґрунту свіжою органічною речовиною сприятиме покращенню родючості ґрунту і в першу чергу це позначиться на показниках його структури та водопроникності й водоутримуючій здатності. Цьому буде сприяти і науково обґрунтоване чергування сільськогосподарських культур у сівозміні. Звісно до добору їх обов'язково слід включати бобові рослини, які залишають після себе органічну речовину збагачену азотом. Останній є екологічно чистим, безкоштовним і повною мірою використовується рослинами впродовж декількох років. Це і найбільш сприятливі попередники для зернових, після яких формується стала продуктивність зерна.

Отож, вважаємо, що запровадження запропонованих нами мало витратних заходів, сприятиме істотному збільшенню врожаїв зернових культур та загалом обсягів зерновиробництва.

УДК 631.5:633.85

РОЗРОБКА ЕНЕРГОЗБЕРІГАЮЧИХ ЕЛЕМЕНТІВ У СУЧАСНИХ ТЕХНОЛОГІЯХ ВИРОЩУВАННЯ ОЛІЙНИХ КУЛЬТУР

Гамаюнова В.В., доктор с.-г. н, професор
Павлов В.О., Троїцький І.М., Задирко Р.В., аспіранти
Миколаївський національний аграрний університет

Бакланова Т. В., канд. с.-г. наук
Херсонський державний аграрно-економічний університет

Нині в Україні тривають військові дії. В зв'язку з цим на площах біля 10% неможливо вирощувати сільськогосподарську продукцію. До того ж в останні роки значно зросли ціни на пальне, мінеральні добрива, інші засоби хімізації. Зазначене зобов'язує науковців і товаровиробників розробляти найбільш дешеві елементи та заходи у вирощуванні с-г рослин.

Зона Південного Степу України відома за обсягами виробництва зернових, овочевих, баштанних та ін. культур з високою якістю продукції. Разом з тим, у цьому регіоні досить поширеними є олійні культури, які займають значні площі. У їх складі найбільшу частку посідає соняшник. Цією культурою поля здебільшого перенасичені, через що порушено науково обґрунтоване чергування сільськогосподарських культур у сівозмінах. Соняшник вирощують навіть у продовж 4-5 років поспіль на одному і тому ж самому полі.

Оскільки культура соняшнику є економічно привабливою та високоліквідною, площі під нею поки що не зменшують. Це зобов'язує розробляти заходи, які б дозволяли за незначних витрат отримувати сталу продуктивність цієї культури, а також за рахунок вищого врожаю насіння зменшувати площі вирощування її.

До найбільш дешевих заходів відносять добір найбільш продуктивного сорту чи гібриду, строку сівби, тощо. Ми провели ряд досліджень у цьому напрямі. У середньому за 2021-2022 рр. за вирощування соняшнику на чорноземі південному в умовах Миколаївської області незалежно від строку сівби – з кінця квітня і до першої декади червня рівень урожайності насіння коливався у межах від 1,83 до 2,05 т/га. Більшою мірою врожайність залежала від стану вологості ґрунту на період сівби, кількості опадів, що випали впродовж вегетації, та гібриду. Температурний режим незалежно від терміну сівби був достатнім, що пов'язано зі змінами кліматичних умов.

Дослідженнями з культурою соняшнику встановлено, що продуктивність його істотно зростає за оптимізації живлення на засадах